

40 procent av gymnasieelever riskbrukar alkohol

Starkt samband med utsatthet för fysiskt eller sexuellt våld

CARIN NILSES, med dr, mödra-
hälsovårdsöverläkare, föräldra-
barnhälsovårdsenheten,
Landstingsstab beställning,
Landstinget Västernorrland
karin.nilses@lvn.se

HELENA BLOM, specialistläkare,
kvinnokliniken, Länssjukhuset
Sundsvall–Härnösand; institu-
tionen för klinisk medicin, ob-
stetrik och gynekologi, Umeå
universitet

GUN HEIMER, professor, överlä-
kare, Nationellt centrum för
kvinnofrid, Uppsala universitet
INGELA DANIELSSON, med dr,
överläkare, Forskning och ut-
veckling, Landstinget Väster-
norrland; institutionen för kli-
nisk medicin, obstetrik och
gynekologi, Umeå universitet

Svenska högstadielävers alkoholvanor har sedan 1971 följts genom årliga undersökningar av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Sedan 2004 har även gymnasieelever ingått i undersökningen. Även om totalkonsumtionen av alkohol bland gymnasieungdomar legat stabilt för flickor och till och med minskat för pojkar, har andelen som intensivkonsumerar alkohol en gång i månaden eller oftare ökat samtidigt som skillnader mellan könen minskat [1]. Samma undersökning visade att omkring hälften av både pojkar och flickor i årskurs 2 på gymnasiet intensivkonsumerade alkohol någon gång per månad eller oftare.

I Socialstyrelsens Folkhälsorapport 2009 uppger man att riskbruk, här definierat som berusningsdrickande två gånger per månad eller oftare, var vanligast i åldersgruppen 16–29 år, där 25 respektive 34 procent av unga kvinnor respektive män bedömdes ha ett riskbruk [2]; i en nationell studie från Danmark var andelen i samma åldersgrupp ännu högre [3]. Även en europeisk rapport visade att berusningsdrickande var det dominerande mönstret bland ungdomar i över hälften av Europas länder [4].

Att utsatthet för våld är en folkhälsofråga har WHO uppmärksammat i flera rapporter [5, 6]. I Socialstyrelsens Folkhälsorapport 2009 påpekar man att ungdomar och ensamstående kvinnor är de grupper i samhället som oftast utsätts för våld [2]. Avseende ungdomars utsatthet finns från USA många studier om våld i nära relationen, »dating violence« [7-10]. Vår egen omfångsundersökning från olika ungdomsmottagningar visade höga siffror för våldsutsatthet under det senaste året för både flickor och pojkar, med stora könsskillnader [11, 12].

Flera studier av ungdomars utsatthet för våld har visat att det finns ett samband mellan våldet och hög alkoholkonsumtion eller berusningsdrickande [13-15]. Andra har studerat

»Det uttalade mönstret bland många ungdomar att dricka sig berusade kan föra med sig att de hamnar i situationer där våld är vanligt.«

hur riskbruk av alkohol bland ungdomar i England och USA ökar utsatthet för olika typer av våld [16-18]. En sammanställning av studier bland kvinnliga collegeungdomar i USA har visat att berusningsdrickande har ett starkt samband med utsatthet för sexuellt våld [19]. Men det finns också studier som inte visat ett lika tydligt samband mellan utsatthet för våld och alkoholbruk [20, 21].

Huruvida ungdomar druckit alkohol i samband med själva händelsen när våldet sker är mycket lite studerat, men det finns ett fåtal studier i samband med sexuellt våld. En amerikansk undersökning bland skolungdomar visade att både offer och förövare vid sexuellt våld mot flickor såväl som mot pojkar ofta var alkoholpåverkade [22]. En studie bland universitetsstudenter i Chile visade att både offer och förövare i samband med våldtäktsförsök eller våldtäkt var berusade vid mer än hälften av tillfällena [23], medan en amerikansk studie bland unga kvinnor mellan 14 och 23 år inte fann något samband med alkoholpåverkan hos vare sig förövare eller offer vid våldtäkt eller våldtäktsförsök [24].

Syftet med denna studie är att redovisa samband bland gymnasieungdomar mellan riskbruk av alkohol och våldsutsatthet samt alkohol- och/eller drogpåverkan i samband med utsatthet för psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld under det senaste året.

METODER

Under våren 2007 genomförde vi en enkätstudie bland alla gymnasieungdomar i Sundsvalls kommun. Frågorna berörde bl.a. utsatthet för olika typer av våld samt alkoholvanor och påverkan av alkohol eller andra droger i samband med våldsutsatthet.

Studiepopulationen utgjordes av alla elever, 15 år eller äldre, i årskurs 1–3 som kunde förstå skriven svenska och som tillhörde någon av gymnasieskolorna i Sundsvalls kommun. De elever som enbart hade praktisk utbildning utanför skolan exkluderas (264 elever). Elevhälsan eller någon från forskargruppen besökte alla klasser. Deltagarna informerades både skriftligt och muntligt om syftet med studien, att deltagandet var frivilligt och att svaren behandlades konfidentiellt. Genom att möblera klassrummet som vid skriftliga prov kunde eleverna svara anonymt på enkäten, som sedan lämnades in i tillslutna kuvert.

Alla erbjöds möjligheten att söka hos elevhälsan om enkäten hade väckt obehagliga minnen. Vid senare förfrågan hos kuratorer och skolsköterskor hade mindre än en handfull

■ sammanfattat

Vid en undersökning av gymnasieungdomar bedömdes cirka 40 procent av både pojkar och flickor ha ett riskbruk av alkohol.

Det fanns ett samband mellan riskbruk av alkohol och utsatthet för fysiskt och sexuellt våld – starkast för fysiskt våld hos pojkar och för sexuellt våld hos flickor.

Pojkar var i högre grad påverkade av alkohol eller annan drog vid utsatthet för våld.

Vid någon form av fysiskt våld det senaste året rapporterade omkring hälften av pojkarna och en tredjedel av flickorna att de varit påverkade av alkohol vid det senaste tillfället av utsatthet.

TABELL I. Elevernas socioekonomiska bakgrundsfaktorer.

Variabel	Flickor	Pojkar
Antal	1 658	1 589
Medelålder, år (spridning)	17,1 (15–21)	17,2 (15–23)
Studieförberedande program, procent	53 ¹	46
Yrkesförberedande program, procent	47	54 ¹
Född i Sverige, procent	95	95
Bor med båda föräldrarna, procent	53	57
Bor med en förälder, procent	33	34
Bor med pojk-/flickvän, kompis eller ensam, procent	14	8,9
Röker dagligen, procent	11 ²	7,4

¹P<0,001 för skillnader mellan könen.
²P<0,01 för skillnader mellan könen.

elever sökt kontakt av skäl som bedömdes kunna ha med studien att göra.

Frågorna om våld hämtades från NorVold Abuse Questionnaire [25, 26]. Detta frågeformulär innehåller tre identiskt strukturerade delar med detaljerade frågor om utsatthet för olika typer av våld, vilket graderats som lindrigt, medelsvårt eller svårt våld [12]. För att passa ungdomar gjordes små justeringar av ordval [11]. För varje typ av våld tillfrågades ungdomen om påverkan av alkohol eller andra droger vid det senaste tillfället (om våldet hade inträffat under det senaste året).

AUDIT-C, dvs de tre första frågorna i WHO:s AUDIT-formulär (Alcohol use disorders identification test), identifierar personer som har en alkoholkonsumtion som kan vara riskfylld eller skadlig för hälsan [27]. AUDIT-C ger information om alkoholkonsumtionen under det senaste året, hur ofta och hur mycket man vanligen dricker samt också hur ofta man dricker sig berusad (≥6 standardglas vid ett tillfälle och lika för män och kvinnor). Många författare anser att AUDIT-C är lika bra som eller till och med bättre än AUDIT, framför allt för ungdomar [28–32]. Svaret på varje fråga ger en siffra, och summeringen från de tre frågorna ger en risk-siffra.

Vilken brytpunkt man väljer för riskbruk är beroende av studiepopulationen. I studier bland ungdomar 13–19 år samt collegeelever i USA föreslås ≥4 respektive ≥5 utan att ange skillnader för kön [29, 33]. Det finns stöd för att använda en lägre gräns för kvinnor [31, 34]. I vår studie valde vi ≥5 respektive ≥6 för unga kvinnor respektive män som brytpunkt för riskbruk. Folkhälsoinstitutet använde vid tiden för studien också dessa gränser för riskbruk [35].

Antalet elever som deltog i studien var 1 658 flickor och 1 589 pojkar. Bortfallet var 17 procent för flickorna och 23 procent för pojkarna och utgjordes nästan undantagslöst av ungdomar som inte befann sig på skolan aktuell dag. Tolv enkäter exkluderades: åtta saknade uppgift om kön, och fyra enkäter var tomma. Andelen frågor om våld som inte besvarades i enkäten var 0,4–3,4 procent respektive 0,9–4,8 procent för flickor respektive pojkar och andelen frågor om påverkan av alkohol/andra droger i samband med våldsutsatthet 0,1–0,9 respektive 0,1–1,5 procent. För alkoholfrågorna var det interna bortfallet <1 procent i båda grupperna.

Forskningsetiskt tillstånd för studien beviljades hösten

»I vår studie var svenskfödda elever riskkonsumenter i högre grad än utlandsfödda.«

TABELL II. Förekomst av utsatthet för våld (lindrigt, medelsvårt eller svårt våld) senaste 12 månaderna samt svårt psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld någon gång under livet (KI = konfidensintervall).

Variabel	Flickor		Pojkar	
	n	Procent (KI)	n	Procent (KI)
Psykiskt våld senaste 12 månaderna	505	31 (28–33) ¹	256	16 (14–18)
Svårt psykiskt våld någon gång	213	13 (11–15) ²	165	10 (8,9–12)
Fysiskt våld senaste 12 månaderna	276	17 (15–18)	362	23 (21–25) ¹
Svårt fysiskt våld någon gång	106	6,4 (5,2–7,6)	157	9,9 (8,4–11) ¹
Sexuellt våld senaste 12 månaderna	171	10 (8,9–12) ¹	46	2,9 (2,1–3,7)
Svårt sexuellt våld någon gång	162	9,8 (8,3–11) ¹	17	1,1 (0,6–1,6)

¹P<0,001 för skillnaden mellan könen.
²P<0,05 för skillnader mellan könen.

TABELL III. Oddsquot (OR) för riskbruk av alkohol för flickor och pojkar i förhållande till socioekonomiska bakgrundsfaktorer (KI = konfidensintervall).

Variabel	Flickor		Pojkar	
	OR	(KI)	OR	(KI)
Bor med båda föräldrarna	1,0			
Bor ej med båda föräldrarna ¹	1,7	(1,4–2,1)	1,6	(1,3–2,0)
Född utanför Sverige	1,0			
Född i Sverige	1,8	(1,1–3,0)	1,8	(1,3–3,0)
Studieförberedande program	1,0			
Yrkesförberedande program	1,6	(1,3–2,0)	1,8	(1,5–2,2)
Röker ej dagligen	1,0			
Röker dagligen	4,3	(3,1–6,0)	4,9	(3,2–7,4)

¹Bor antingen med en förälder (ensamstående, gift eller samboförhållande) eller med pojk-/flickvän eller ensam.

2006 av regionala etikprövningsnämnden vid Umeå universitet.

RESULTAT

Elevernas socioekonomiska bakgrundsfaktorer presenteras i Tabell I.

Förekomst av utsatthet för någon grad och någon form av våld under de senaste 12 månaderna samt svårt våld någon gång presenteras i Tabell II. Utsatthet för psykiskt och sexuellt våld var vanligare bland flickor och för fysiskt våld bland pojkar, både under det senaste året och någon gång. Andelen ungdomar som hade riskkonsumtion av alkohol (AUDIT-C ≥5 och ≥6) var 39 respektive 38 procent för flickor respektive pojkar. Av ungdomar med riskbruk uppgav 70 procent av flickorna och 90 procent av pojkarna att de drack sex sk standardglas eller flera vid samma tillfälle varje månad eller oftare.

Socioekonomiska bakgrundsfaktorer som innebar förhöjda oddskvoter för riskbruk redovisas i Tabell III.

I Tabell IV redovisas oddskvoter och justerade oddskvoter för riskkonsumtion av alkohol bland elever som utsatts för något psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld under det senaste året och den svåraste formen av psykiskt, fysiskt och/eller sexuellt våld någon gång. Efter justering för de socioekonomiska bakgrundsfaktorer som är redovisade i Tabell III var psykiskt våld inte associerat med förhöjd oddsquot för riskbruk av al-

TABELL IV. Oddsquot (OR) och justerad oddsquot för riskkonsumtion av alkohol bland elever som utsatts för psykiskt, fysiskt och/eller sexuellt våld. Justering har gjorts för socioekonomiska bakgrundsfaktorer i Tabell III (KI = konfidensintervall).

Variabel	Flickor		Justerad OR (KI)		Pojkar		Justerad OR (KI)	
	OR	(KI)	OR	(KI)	OR	(KI)	OR	(KI)
Något psykiskt våld senaste 12 månaderna	1,5 ¹	(1,2–1,8) ¹	1,3	(1,0–1,6)	1,2	(0,9–1,6)	1,1	(0,9–1,5)
Svårt psykiskt våld någon gång	1,8 ¹	(1,3–2,4) ¹	1,4	(1,0–1,9)	1,2	(0,8–1,6)	1,1	(0,8–1,6)
Något fysiskt våld senaste 12 månaderna	2,1 ¹	(1,6–2,7) ¹	1,6 ¹	(1,2–2,2) ¹	2,3 ¹	(1,8–3,0) ¹	2,1 ¹	(1,6–3,0) ¹
Svårt fysiskt våld någon gång	1,8 ¹	(1,2–2,7) ¹	1,2	(0,7–1,8)	2,3 ¹	(1,7–3,3) ¹	2,0 ¹	(1,4–2,9) ¹
Något sexuellt våld senaste 12 månaderna	1,9 ¹	(1,4–2,7) ¹	1,6 ¹	(1,2–2,2) ¹	2,8 ¹	(1,5–5,3) ¹	2,1 ¹	(1,6–2,7) ¹
Svårt sexuellt våld någon gång	2,6 ¹	(1,9–3,7) ¹	1,9 ¹	(1,3–2,7) ¹	2,7	(1,0–7,6)	2,0	(0,7–5,9)

¹Signifikant förhöjda oddsquoter.

kohol. Något fysiskt våld senaste året visade förhöjda oddsquoter, som kvarstod efter justering för båda könen, medan svårt fysiskt våld någon gång hade en förhöjd justerad oddsquot för enbart pojkar (Tabell IV).

För flickor var utsatthet för något sexuellt våld under det senaste året och även svårt sexuellt våld någon gång associerat med förhöjda justerade oddsquoter, medan sambandet för pojkar kvarstod enbart för något sexuellt våld senaste året (Tabell IV).

Tabell V redovisar andelen ungdomar som var påverkade av alkohol eller andra droger i samband med utsatthet för någon form och grad av våld senaste året. Både pojkar och flickor var ofta påverkade, framför allt i samband med fysiskt och sexuellt våld. Könsskillnaderna var störst i samband med det fysiska våldet, där 47–56 procent av pojkarna jämfört med 28–38 procent av flickorna var påverkade. Siffrorna för det sexuella våldet för pojkar måste tolkas med viss försiktighet, eftersom antalet utsatta var begränsat.

DISKUSSION

Flera tidigare undersökningar har pekat på att det finns ett samband mellan ungdomars utsatthet för våld och ökat bruk av alkohol hos de utsatta ungdomarna. Även i denna studie fann vi förhöjda oddsquoter för riskbruk av alkohol hos ungdomar som utsatts för fysiskt och/eller sexuellt våld. Pojkarna hade en förhöjd justerad oddsquot för riskbruk om de utsatts för såväl någon form av fysiskt eller sexuellt våld under det senaste året som svårt fysiskt våld någon gång under livet, medan flickorna hade en förhöjd oddsquot om de varit utsatta för något fysiskt eller sexuellt våld senaste året eller svårt sexuellt våld någon gång. Att pojkarnas oddsquoter inte var signifikant förhöjda även för svårt sexuellt våld någon gång kan sannolikt bero på det låga antalet utsatta pojkar.

Endast någon enstaka tidigare undersökning har belyst ungdomars påverkan av alkohol i samband med utsatthet för olika typer av våld. Vår undersökning visar att det finns starka samband mellan ungdomars utsatthet för våld och deras självrapporterade påverkan av alkohol eller någon annan drog i samband med utsatthet, men även att det finns betydande skillnader mellan könen och mellan olika typer av våld.

Generellt sett var pojkarna i vår studie oftare än flickorna påverkade av alkohol vid våldsutsatthet. Vid det psykiska våldet, som var vanligare bland flickor, var påverkan av alkohol förhållandevis låg, omkring 10 procent för flickorna och 17–30 procent för pojkarna. Vid fysiskt våld däremot uppgav cir-

»Generellt sett var pojkarna i vår studie oftare än flickorna påverkade av alkohol vid våldsutsatthet.«

ka en tredjedel av flickorna och omkring hälften av pojkarna att de var påverkade av alkohol senaste gången de blev utsatta. Vid sexuellt våld var det något vanligare att pojkar var påverkade av alkohol, men även här är siffrorna osäkra, eftersom antalet utsatta pojkar var lågt.

Det saknas i dag konsensus både internationellt och i Sverige om definitionen av riskbruk [36]. Den brytpunkt som vi använt är i nivå med rekommendationer från andra studier [29, 33]. Vi fann ett starkt samband mellan riskbruk av alkohol och utsatthet för olika typer av våld. Men vår studie, liksom andra tvärsnittsstudier, ger inte svar på frågan om utsattheten för våld ger riskbruk av alkohol eller om ungdomar genom att de är påverkade hamnar i våldssituationer. Den frågan måste besvaras genom andra typer av studier.

Andelen ungdomar med riskbruk av alkohol var hög i vår studie och skilde sig inte mellan könen. Detta är i överensstämmelse med den europeiska rapporten om alkoholkonsumtion bland elever i gymnasieåldern i olika länder [4]. Socialstyrelsens Folkhälsorapport 2009 visar att riskbruk av alkohol i åldersgruppen 16–29 år var högre bland pojkar än flickor, 34 respektive 25 procent [2]. Den lägre förekomsten av riskbruk i folkhälsorapporten jämfört med vår studie kan förklaras av att vår studiepopulation var yngre men också av olika definitioner på riskbruk. Även en dansk nationell studie visar på stora skillnader mellan könen avseende riskbruk [3].

Socioekonomiska faktorer hade betydelse för riskkonsum-

TABELL V. Andel elever som var påverkade av alkohol eller andra droger vid någon form av våldsutsatthet senaste året (n = antalet elever som varit utsatta för våld de senaste 12 månaderna).

Typ av våld	Flickor		Pojkar	
	n	Procent (KI)	n	Procent (KI)
Psykiskt våld				
Lindrigt	401	14 (10–17)	170	20 (14–26) ¹
Medelsvårt	209	10 (6–14)	98	17 (10–25)
Svårt	87	10 (4–17)	61	30 (18–41) ²
Fysiskt våld				
Lindrigt	229	28 (23–34)	254	51 (45–57) ³
Medelsvårt	108	38 (29–47)	218	56 (49–63) ²
Svårt	29	38 (19–57)	47	47 (32–62)
Sexuellt våld				
Lindrigt	129	41 (32–50)	26	42 (22–63)
Medelsvårt	54	32 (19–44)	19	47 (23–72) ¹
Svårt	56	38 (24–51)	10	60 (23–97)

¹P < 0,05 för skillnaden mellan könen.

²P < 0,01 för skillnaden mellan könen.

³P < 0,001 för skillnaden mellan könen.

tion av alkohol. Elever på yrkesförberedande program har generellt flera riskfaktorer för ohälsa än elever på studieförberedande program [37]. I vår studie var svenskfödda elever riskkonsumenter i högre grad än utlandsfödda. Det är sannolikt att kulturella skillnader, religion och kanske starkare familjeband bland utlandsfödda påverkar ungdomarnas dryckesmönster.

Andelen ungdomar i skolan som varit utsatta för olika typer av våld var stor, och könsskillnaderna var påtagliga, särskilt avseende det sexuella våldet. Vid jämförelse av förekomsten av utsatthet för våld mellan denna undersökning och vår tidigare studie från olika ungdomsmottagningar i landet förelåg inga stora skillnader, förutom att pojkarna som sökte på ungdomsmottagning i högre grad varit utsatta för allvarligt våld någon gång [11]. Ungdomar som söker på ungdomsmottagning, i storstad eller småstad, är sannolikt generellt sett en något mera utsatt grupp än gymnasieungdomar i en medelstor svensk stad.

REFERENSER

- Hvitfeldt T, Gripe I. Skolelevers drogvanor 2009. Rapport 118. 2009. <http://www.can.se/documents/CAN/Rapporter/rapportserie/can-rapportserie-118-skolelevers-drogvanor-2009.pdf>
- Socialstyrelsen. Folkhälsorapport 2009. http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8495/2009-126-71_200912671.pdf
- Krug EG, Mercy JA, Dahlberg LL, Zwi AB. The world report on violence and health. *Lancet*. 2002; 360(9339):1083-8.
- Ackard DM, Neumark-Sztainer D, Hannan P. Dating violence among a nationally representative sample of adolescent girls and boys: associations with behavioral and mental health. *J Gend Specif Med*. 2003;6(3):39-48.
- Danielsson I, Blom H, Nilses C, Heimer G, Högberg U. Gendered patterns of high violence exposure among Swedish youth. *Acta Obstet Gynecol Scand*. 2009;88(5):528-35.
- Danielsson I, Blom H, Nilses C, Högberg U, Heimer G. Tydliga könsskillnader i ungdomars utsatthet för våld. Också stora skillnader mellan olika studier. *Läkartidningen*. 2010;107(18):1230-4.
- Saewyc EM, Brown D, Plane M, Mundt MP, Zakletskaia L, Wiegel J, et al. Gender differences in violence exposure among university students attending campus health clinics in the United States and Canada. *J Adolesc Health*. 2009;45(6):587-94.
- Bellis MA, Phillips-Howard PA, Hughes K, Hughes S, Cook PA, Morleo M, et al. Teenage drinking, alcohol availability and pricing: a cross-sectional study of risk and protective factors for alcohol-related harms in school children. *BMC Public Health*. 2009;9:380.
- Miller JW, Naimi TS, Brewer RD, Jones SE. Binge drinking and associated health risk behaviors among high school students. *Pediatrics*. 2007;119(1):76-85.
- Testa M, Livingston JA. Alcohol consumption and women's vulnerability to sexual victimization: can reducing women's drinking prevent rape? *Subst Use Misuse*. 2009;44(9-10):1349-76.
- Ackard DM, Eisenberg ME, Neumark-Sztainer D. Long-term impact of adolescent dating violence on the behavioral and psychological health of male and female youth. *J Pediatr*. 2007;151(5):476-81.
- Young A, Grey M, Abbey A, Boyd CJ, McCabe SE. Alcohol-related sexual assault victimization among adolescents: prevalence, characteristics, and correlates. *J Stud Alcohol Drugs*. 2008;69(1):39-48.
- Rickert VI, Wiemann CM, Vaughan RD, White JW. Rates and risk factors for sexual violence among an ethnically diverse sample of adolescents. *Arch Pediatr Adolesc Med*. 2004;158(12):1132-9.
- Swahnberg IM, Wijma B. The NorVold Abuse Questionnaire (NorAQ): validation of new measures of emotional, physical, and sexual abuse, and abuse in the health care system among women. *Eur J Public Health*. 2003;13(4):361-6.
- Bradley KA, DeBenedetti AF, Volk RJ, Williams EC, Frank D, Kivlahan DR. AUDIT-C as a brief screen for alcohol misuse in primary care. *Alcohol Clin Exp Res*. 2007;31(7):1208-17.
- Dawson DA, Grant BF, Stinson FS, Zhou Y. Effectiveness of the derived Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT-C) in screening for alcohol use disorders and risk drinking in the US general population. *Alcohol Clin Exp Res*. 2005;29(5):844-54.
- Reinert DF, Allen JP. The alcohol use disorders identification test: an update of research findings. *Alcohol Clin Exp Res*. 2007;31(2):185-99.
- Chung T, Colby SM, Barnett NP, Rohsenow DJ, Spirito A, Monti PM. Screening adolescents for problem drinking: performance of brief screens against DSM-IV alcohol diagnoses. *J Stud Alcohol*. 2000;61(4):579-87.
- Wadman C, Boström G, Karlsson AS. Hälsa på lika villkor. Resultat från nationella folkhälsoenkäten 2006. <http://www.fhi.se/Documents/Statistik-uppfoljning/Folkhalsoenkaten/Resultat-arkiv/Rapporter/A2007-01-Halsa-pa-lika-villkor.pdf>
- Andersson AM, Bendtsen P, Spak F. Riskbruk av alkohol. Oklart begrepp som behöver tydlig definition. *Läkartidningen*. 2010;107:1304-6.

Knappt 20 procent av de elever som var inskrivna på skolan deltog inte i studien, eftersom de inte var i skolan den dag studien genomfördes. Vi har inga data om de elever som var frånvarande; en del var det på grund av sjukdom, andra på grund av skolk. Det är sannolikt att de elever som vi inte nådde i lika hög eller kanske högre utsträckning hade varit utsatta för våld eller hade en riskkonsumtion av alkohol.

Det uttalade mönstret bland många ungdomar att dricka sig berusade kan föra med sig att de hamnar i situationer där våld är vanligt. Även om adolescensen är en period av att testa gränser är det viktigt att medvetandegöra ungdomar om berusningsdrickandets risker. I detta arbete har alla vuxna som träffar tonåringar – föräldrar och personal på skola och ungdomsmottagningar – en viktig roll.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*